

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดสอนซ่อม เสริมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาประกอบกับ ข้อมูล จากการศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสรุปเป็นแนวทางการจัด สอนซ่อม เสริมต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมหลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการจัดสอนซ่อม เสริม และนำเสนอตามหัวข้อดังนี้

1. ความหมายของการสอนซ่อม เสริม
2. ความจำเป็นที่ต้องจัดสอนซ่อม เสริม
3. หลักการจัดสอนซ่อม เสริม
4. จุดมุ่งหมายการจัดสอนซ่อม เสริม
5. ขั้นตอนดำเนินการจัดสอนซ่อม เสริม
6. ปัญหาการจัดสอนซ่อม เสริม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการสอนซ่อม เสริม

อำไพ สุจริตกุล (2516) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อม เสริมไว้ว่า "การ สอนซ่อม เสริมคือการสอน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมทักษะในการ เรียนใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก เน้นการสอนที่จัดขึ้นสำหรับ เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครู"

สมศักดิ์ ลินธุระเวช (2523) ได้กล่าวถึงการสอนซ่อม เสริมว่า "การสอน ซ่อม เสริมคือการให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้มี เวลาเรียนเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เข้าใจขึ้น จนสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้"

พันทิพา อุทัยสุข (2524) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อม เสริมไว้ว่า "การ
สอนซ่อม เสริมคือการสอน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและ เสริมทักษะการ เรียนรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ผู้เรียน
ซึ่งโดยปกติจะจัดขึ้นสำหรับ เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ เป็นพิเศษ แต่อย่างไรก็ตาม อาจจัด
ให้สำหรับผู้เรียนทั้งหมด"

ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525) ได้กล่าวถึงการสอนซ่อม เสริมไว้ดังนี้ คือ

การสอนซ่อม เสริมคือการสอน เพื่อช่วย เหลือผู้ที่ เรียนช้า หรือเพื่อสอนนักเรียนที่มี
ข้อบกพร่องในทางการ เรียน การที่ครูจะต้องจัดสอนซ่อม เสริมให้แก่ นักเรียน เพราะ
ว่านักเรียน เรียนไม่ทัน เพื่อน ถ้าครูไม่ช่วย เหลือผลก็คือนักเรียนถูกทอดทิ้งและสอบตก
ในที่สุด นักเรียนที่มีข้อบกพร่องทางการ เรียน เช่นกันถ้าครูไม่ช่วย เหลือแก้ไขข้อ
บกพร่องทางการ เรียน นักเรียนอาจจะ เกิดปมด้อยและ เรียนไม่ทัน เพื่อนในที่สุดก็สอบ
ตก และประสบความล้ม เหลวในการเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2526) ได้ให้ความหมายของการสอน :
ซ่อม เสริมไว้ว่า "การสอนซ่อม เสริมคือการสอน เพื่อช่วย เหลือนักเรียนที่ เรียนช้า หรือ เพื่อสอน
นักเรียนที่มีข้อบกพร่องในทางการ เรียน"

แทนสเลย์ (Tansley, 1969) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อม เสริมไว้ว่า
"การสอนซ่อม เสริมหมายถึงการสอน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของ เด็กหลังจากวิวินิจฉัยแล้ว โดย
แก้ไขให้สอดคล้องกับสาเหตุนั้น"

เดอชองท์ (Dechant, 1971) กล่าวถึงการสอนซ่อม เสริมว่า คือ

การให้ผู้เรียนได้เรียนสิ่งที่ เป็นปัญหาในการ เรียนครั้งแรกในท้องปกติ โดยครูผู้สอน
จะต้องจัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามระดับความสามารถหรือรายบุคคล เพื่อที่จะให้
ความสนใจแก่ผู้เรียน และจะได้ทราบความต้องการ ตลอดจนปัญหาทางการ เรียน
ของผู้เรียน

จากความหมายของการสอนซ่อม เสริมตามที่หน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ได้กล่าวมานั้น
พอจะสรุปได้ว่า การสอนซ่อม เสริมคือการสอนที่จัดให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องและประสบ
ปัญหาเกี่ยวกับการ เรียน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและส่งเสริมให้มี ความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น
และในขณะเดียวกันอาจจะจัดให้สำหรับนักเรียนโดยทั่วไป เพื่อ เสริมความรู้และทักษะให้สามารถ

พัฒนาไปได้สูงสุดตามศักยภาพของตนเอง

ความจำเป็นที่ต้องจัดสอนซ่อม เสริม

บลูม (Bloom, 1971) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง การเรียนเพื่อรอบรู้ (Mastery Learning) โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดย บลูม กล่าวว่า ถ้าความถนัดในการเรียนของนักเรียนมีการกระจายเป็นโค้งปกติ และเราจัดการเรียนการสอนให้ทุกคน เรียนด้วยวิธีเดียวกันได้รับคุณภาพการสอนเหมือนกัน และใช้เวลาในการสอนเท่ากันแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อจบลงก็จะกระจาย เป็นโค้งปกติ เช่น เดิม แต่ถ้าความถนัดในการเรียนของนักเรียนมีการกระจาย เป็นโค้งปกติอยู่แล้ว และเราจัดให้มีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งใช้ เวลาตามที่นักเรียนแต่ละคนต้องการแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่จะรอบรู้ในเนื้อหาวิชานั้น ๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะกระจายในลักษณะ เบ้ทางขวา จากแนวความคิดนี้ บลูมจึง เชื่อว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถที่จะรอบรู้ในสิ่งที่เราสอนได้ ถ้าดำเนินการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการเรียนเพื่อรอบรู้ตามแนวคิดของบลูม มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการคือ

1. ความสามารถในการ เสนอบทเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ เข้าใจ มีความรอบรู้ใน เนื้อหาวิชานั้น ๆ มีการบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และงานที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามให้ทราบอย่างชัดเจน
2. การให้สิ่ง เสริมแรงตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่าง เหมาะสม การจัดนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อสะดวกต่อการสอนและการสั่ง เกตนักเรียน เป็นรายบุคคล
4. การให้ผลย้อนกลับและการแก้ไขข้อบกพร่อง โดยปกติการให้ผลย้อนกลับจะทำให้โดย เฉลยผลการสอบย่อยในแต่ละหน่วยการเรียนให้ผู้เรียนทราบว่า ตนยังบกพร่องในเรื่องใดบ้าง จะต้องสอนซ่อม เสริมตรงไหน

จากแนวคิดใน เรื่องการเรียน เพื่อรอบรู้ได้กลาย เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในเรื่องความแตกต่างในกลุ่มผู้เรียน ซึ่งเป็น เหตุผลพื้นฐานที่ก่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนซ่อม เสริมขึ้นในโรงเรียน

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2523) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ต้องจัดให้มีการสอนซ่อม เสริม
ไว้ว่า

1. ความต้องการที่จะให้นักเรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
2. นักเรียนมีความสามารถในการเรียนต่ำ
3. การสอนที่ไม่ประสบผลสำเร็จอาจ เนื่องจากครูใช้วิธีสอนที่ไม่เหมาะสม ทำให้
นักเรียนไม่เข้าใจบทเรียน

4. ความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละคน เช่น ด้านทัศนคติ
ความถนัด ความสนใจ และความขยันขันแข็ง เป็นต้น

5. สื่อการเรียนที่ใช้ยังไม่ดีพอ

6. จุดประสงค์บางจุดประสงค์ เป็นลำดับขั้นของการเรียนรู้ การที่นักเรียนจะบรรลุ
จุดประสงค์ขั้นสูงได้ จำเป็นต้องผ่านจุดประสงค์ขั้นต้นก่อน ถ้าหากนักเรียนยังไม่ผ่านจุดประสงค์
ขั้นต้นครูจึงต้องจัดสอนซ่อม เสริมให้

7. จุดประสงค์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้บางจุดประสงค์อยู่ในระดับสูง การที่ผู้เรียนจะบรรลุ
ได้ภายหลังการสอนจึง เป็นไปได้ยาก และต้องอาศัย เวลาพอสมควร ดังนั้นจึงต้องมีการสอนซ่อม
เสริม เป็นบางส่วน

นอกจากนี้ พันทิพา อุทัยสุข (2523) ได้กล่าวถึงเด็กที่เรียนช้าว่ามีสาเหตุ
มาจาก

1. ความบกพร่องทางร่างกายทั้งที่มีมาแต่กำเนิดและ เกิดขึ้นภายหลัง
2. ความบกพร่องทางด้านสติปัญญาซึ่ง เป็นมาแต่กำเนิด หรือจากสิ่งแวดล้อม
3. ความบกพร่องทางอารมณ์ ส่วนมากเกิดจากความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว
และการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน ไม่มีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ไม่ดี
ต่อการเรียน

4. ความบกพร่องในวิธีการเรียน ส่วนมากเนื่องมาจากการฝึกฝนที่ไม่ถูกต้องมาก่อน

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความไม่สมบูรณ์จากคุณลักษณะของนักเรียน
ความยากของเนื้อหา หลักสูตร และความบกพร่องของการจัดกิจกรรมการสอนของครู เป็น

สา เหตุที่สำคัญที่ทำให้ต้องมีการจัดการสอนซ่อม เสริมในโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด

หลักการจัดสอนซ่อม เสริม

ในการจัดสอนซ่อม เสริมควรมีหลักการที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จ ได้มีการเสนอหลักการไว้หลายประการด้วยกัน ดังนี้

อัญชลี แจ่มเจริญ และ สุกัญญา ธารีวรรณ (2523) ได้เสนอหลักการของการสอนซ่อม เสริมสำหรับนักเรียนอ่อนและนักเรียนที่เรียนดี ไว้ดังนี้

หลักการสอนซ่อม เสริม เพื่อช่วย เหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนมี 7 ประการคือ

1. ศึกษาสาเหตุของปัญหาที่ทำให้นักเรียนเรียนอ่อน เช่น หยุดเรียนบ่อย ๆ เพราะสุขภาพไม่สมบูรณ์ ร่างกายพิการ สติปัญญาต่ำ เพื่อหาทางสอนซ่อม เสริมให้ตรงกับสาเหตุ
2. ชี้แจงปัญหาให้ผู้ปกครองของนักเรียน เข้าใจ เพื่อขอความร่วมมือในการแก้ปัญหาหรือสาเหตุนั้น
3. ถ้านักเรียนเรียนอ่อนหลาย ๆ วิชา ควรแก้ไขหรือสอนซ่อม เสริมทีละอย่าง ไม่ควรสอนครั้งเดียวหลาย ๆ วิชา
4. ระยะเวลาในการสอนซ่อม เสริมอาจสอนในเวลาเรียน ก่อน เข้าเรียนในตอนเช้า ขณะพักรับประทานอาหารกลางวัน หรือหลังเลิกเรียนแล้ว ในการสอนแต่ละครั้งไม่ควรใช้เวลาในการสอนนานเกินไป
5. ไม่ควรสอนในสิ่งที่นักเรียนรู้แล้วซ้ำอีก ถ้าจำเป็นต้องท้าวความหรือทบทวนความรู้เพื่อให้ติดต่อสืบเนื่อง หรือเกี่ยวโยงกันควรใช้เวลาเพื่อการนั้นเพียงระยะสั้น ๆ
6. วิธีสอนควรจะใช้วิธีการใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับวิธีการ เดิมที่นักเรียนเรียนมาแล้วตลอดจนอุปกรณ์การสอนก็ควรจัด เพิ่ม ให้แปลกออกไปจาก เดิม
7. หลังจากที่มีการสอนซ่อม เสริมแล้วครูต้องติดตามผลอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

ส่วนการสอนซ่อม เสริมสำหรับ เด็กฉลาดให้ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ควรมีหลัก ดังนี้

1. ชักถามปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรม, อารมณ์ หรือสังคมของนักเรียน ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุทางครอบครัว สิ่งแวดล้อม ฯลฯ
2. ทำความ เข้าใจกับบทเรียน แสดงให้เห็นว่าครูเป็นมิตรของเขา หรือให้นักเรียนมีศรัทธาคล้อยตามที่ครูแนะนำได้
3. ชี้แจงให้ผู้ปกครอง เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนผู้นั้น เพื่อขอความร่วมมือในการแก้ปัญหา
4. กำหนด เนื้อหาที่จะสอน เสริมให้สูงกว่าระดับชั้นเรียน และเป็นไปในแนวทางส่งเสริมความถนัด และใช้คุณสมบัติพิเศษของนักเรียนให้เป็นประโยชน์
5. ระยะเวลาในการสอนไม่จำกัด แต่ควรใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่จะช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตน วิธีสอนแบบอภิปรายซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น
6. ใช้สื่อการเรียน เช่น บัตรงาน ฯลฯ

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2524) ได้กล่าวถึงหลักการสอนซ่อม เสริมไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ครูผู้สอนต้องรู้ข้อบกพร่องของนักเรียน เพื่อจะได้ช่วย เหลือแก้ไขข้อบกพร่อง และเสริมการเรียนให้แก่ นักเรียนได้ถูกวิธี จึงได้มีการสำรวจข้อบกพร่องของนักเรียน เป็นรายบุคคล ซึ่งจำเป็นต้องทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกตการทดสอบหรือจากการ สอบถาม เพื่อรู้จุดอ่อนของนักเรียนแล้วจึงลงมือทำการสอน และเมื่อสอนไประยะหนึ่งจึงทำการทดสอบซ้ำอีก เพื่อให้รู้ถึงความงอกงามของนักเรียน
2. การสอนซ่อม เสริมจะต้อง เริ่มจากสิ่งที่นักเรียน เรียนรู้แล้วไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้ หรือ เริ่มจากจุดและสภาพที่เขา เป็นอยู่ ครูจึงต้องรู้พื้นฐานและประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อจะได้จัดบทเรียนได้เหมาะสมกับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนตรงกับ ความบกพร่อง เฉพาะอย่างของเขา ครูจึงต้องเอาผลการทดสอบ มาพิจารณา เป็นแนวทางที่จะช่วย เหลือแก่นักเรียนให้เกิดความก้าวหน้าขึ้น โดยลำดับ

3. เลือกวัสดุการสอน ตลอดจนวิธีสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน ในการสอนซ่อม เสริมครูจึงต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ เพื่อช่วยให้นักเรียน เข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น และพยายาม เปลี่ยนเทคนิควิธีสอน ตลอดจนกิจกรรมจากที่เคยสอน เดิมปกติ เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด

4. ครูจะต้อง เป็นผู้คอยกระตุ้นและให้กำลังใจแก่นักเรียน ให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งดีกว่าการบังคับหรือการทำโทษ โดยครูควรยึดถือหลักการดังนี้

4.1 ให้นักเรียนเข้าใจครูได้ถูกต้องว่า ครูเป็นผู้ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักเรียน พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือและให้ความ เป็นเพื่อนแก่นักเรียน เสมอ โดยครูควรเป็นกันเองกับนักเรียน และสร้างบรรยากาศในการเรียนให้ดี

4.2 ให้นักเรียนได้มีโอกาสได้ปฏิบัติจริง และมีโอกาสประสบความสำเร็จ ในงานที่ทำนั้น โดยเริ่มจากงานง่าย ๆ ไปทงานยาก มีการให้กำลังใจและชมเชย ให้นักเรียนได้ประเมินผลตนเอง เพื่อให้ความรู้ ความก้าวหน้าของคนซึ่งครูอาจทำได้โดย

ก. ชี้แจงข้อบกพร่อง เพื่อให้นักเรียน เกิดความ เข้าใจ

ข. ทำกราฟหรือแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าของนักเรียน

5. ให้นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง ให้เกิดความภูมิใจ ในความสำเร็จ ของคน และส่งเสริมให้มีความพยายามยิ่งขึ้น

6. ควร เปลี่ยนแปลงวิธีสอน เป็นแบบต่าง ๆ การใช้วิธีเดิมสอนซ้ำซาก ถ้าหากนักเรียนไม่ เข้าใจจะทำให้เกิดความ เบื่อหน่ายและหมดกำลังใจ

7. สึกให้นักเรียนช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น อาจจะเป็นชั้นเดียวกันที่เรียนทัน หรือเรียนเก่งให้ช่วยเหลือเพื่อน หรือนักเรียนชั้นสูงกว่า เมื่อมี เวลาว่างให้ช่วยสอนรุ่นน้อง จะทำให้เรียน เข้าใจดี เพราะใช้ภาษาในระดับเดียวกัน ทั้งนี้ครูต้องคอยดูแลด้วย

สุกัญ เทียนทอง (2528) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดสอนซ่อม เสริม ไว้ดังนี้

1. กระบวนการสอนของครูจะต้องถือว่ามี การทดสอบก่อนเรียน (Pretest) สอนแล้วสอบหลัง เรียน (Posttest) แล้วสอนซ้ำ เพื่อเติมให้เต็มในส่วนที่นักเรียนมีความบกพร่อง

2. ศึกษาสาเหตุของปัญหาที่ทำให้ นักเรียนเรียนอ่อน เช่น การหยุดเรียนบ่อย สุขภาพไม่สมบูรณ์ ร่างกายพิการ ขาดความพร้อม สติปัญญาต่ำ เพื่อหาทางสอนซ่อมได้ตรงจุด

การศึกษาข้อบกพร่องอาจกระทำได้ด้วยการซักถาม ตรวจสอบแบบฝึกหัด หรือใช้ข้อสอบวัด เช่น ข้อสอบวินิจฉัยหรือข้อสอบอิงเกณฑ์ก็ได้

3. ชี้แจงปัญหาให้ผู้ปกครองของนักเรียน เข้าใจ เพื่อความร่วมมือในการแก้ปัญหา หรือสาเหตุอื่น ๆ

4. ควรจะต้องรู้ว่านักเรียนมีอะไรมาบ้างแล้ว การสอนของครูจะต้อง เริ่มจากสิ่ง ที่นักเรียนไม่รู้ ครูต้องใจเย็นพอ และรู้จักนำเอาผลการทดสอบย่อยมาพิจารณา เป็นแนวทางที่จะ ช่วยเหลือแก้ไขนักเรียนที่มีความบกพร่อง

5. วิธีสอนควรใช้วิธีการใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับวิธีการ เดิมที่นักเรียน เรียนมาแล้ว ตลอดจนอุปกรณ์การสอนก็ควรจัด เพิ่มให้แปลก เปลี่ยนไปจาก เดิม

6. ครูสร้างแบบฝึกหัดขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับลักษณะความบกพร่องของนักเรียน และให้มากพอที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนได้

7. ควรกระตุ้นและส่งเสริมให้กำลังใจแก่นักเรียน เกิดความอบอุ่น ความปลอดภัย และปรารถนาที่จะแก้ไขปัญหของตน เองให้สำเร็จ

แทนสเลย์ (Tansley, 1969) ได้ให้หลักการสอนซ่อม เสริมไว้ดังนี้

1. การวินิจฉัยข้อบกพร่องและการสอนเพื่อแก้ไขต้องรีบกระทำในระยะต้น ๆ ก่อนที่ข้อบกพร่องนั้น ๆ จะติดเป็นนิสัย เพราะยากที่จะแก้ไขภายหลัง

2. ไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุดในการสอนซ่อม เสริม ดังนั้นวิธีการและเทคนิคที่จะ เลือก มาใช้ควรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อบกพร่องของนักเรียน ซึ่งได้ผ่านการวินิจฉัยมาแล้ว

3. ครูผู้สอนซ่อม เสริมควรให้ความอบอุ่นแก่นักเรียน สร้างความสัมพันธ์อันดี มีการให้กำลังใจและความหวัง ทั้งต้อง เป็นคู่คิดในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนด้วย

4. ครูต้องทราบระดับความสามารถของนักเรียน เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการสอน ได้เหมาะสมกับความสามารถ ให้เขามีโอกาสได้รับความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้เกิดกำลังใจที่จะ เรียนรู้ต่อไป

5. การวินิจฉัยปัญหาและการสอนซ่อม เสริม ควรได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งบิดามารดา และครูสอนวิชา

อื่น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ แฮร์ริส (Harris, 1971) ได้กล่าวถึงหลักการสอนซ่อม เสริมว่า

ให้เริ่มจากจุดและสภาพที่นักเรียนเป็นอยู่ ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ โดยมีการยืดหยุ่น เพื่อปรับให้เหมาะสมกับปัญหาของนักเรียน และในการสอนซ่อม เสริมควรมีกิจกรรมและอุปกรณ์หลายอย่าง เพื่อจะได้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย ให้การทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้ว จัดเวลาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน และให้นักเรียนแข่งขันกับเพื่อนในกลุ่ม

จากหลักการสอนซ่อม เสริมที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินการก่อนสอนซ่อม เสริม ประกอบด้วย การสำรวจปัญหา และวินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้เรียน การเตรียมการสอนซ่อม เสริมของครู การประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือ และการเสริมแรงให้กำลังใจผู้เรียน
2. การดำเนินการสอนซ่อม เสริมต้องยึดหลักการพัฒนาตาม เอกลักษณ์ของบุคคล โดยจัดประสบการณ์ตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้เรียน จะต้องเริ่มสอนจากสิ่งที่เป็นพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขข้อบกพร่องที่ประสบอยู่ โดยใช้วิธีการสอนและสื่อการสอนหลาย ๆ รูปแบบให้มากกว่าการสอนปกติ
3. การดำเนินการหลังการสอนซ่อม เสริม ประกอบด้วย การทดสอบและประเมินผล การทบทวน เนื้อหาที่เรียนไปแล้ว การเสริมแรง และสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน

จุดมุ่งหมายการจัดสอนซ่อม เสริม

จุดมุ่งหมายในการสอนซ่อม เสริมก็เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนซ่อม เสริมไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

อ่ำไพ สุจริตกุล (2524) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนซ่อม เสริมไว้ว่า

1. เพื่อช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และทางด้านการเรียนรู้

2. เพื่อช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนอื่น เนื่องมาจากนักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อน แล้วกลายเป็นตัวก่อกวนในภายหลัง

3. เพื่อให้ นักเรียนแข่งขันกับตัวเองจนสามารถเรียนได้ดีขึ้นกว่าเดิม

4. เพื่อให้ นักเรียนเรียนได้ดียิ่งขึ้นตามขีดความสามารถของตน

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2525) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดสอนซ่อม เสริมไว้ว่า

เป็นการจัดขึ้น เพื่อเป็นการเสริมความรู้ของผู้เรียนที่ยังขาดอยู่ หรือยังไม่สามารถเรียนได้ทันคนอื่น ซึ่งอาจมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น ผู้ที่เรียนหนังสือหรือเข้าใจวิชาที่เรียนได้ช้ากว่าคนอื่น ขาดเรียนนาน ๆ ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายไม่ยอมเรียน จึงมีการจัดการสอนซ่อม เสริม เพื่อช่วย เหลือ

พงษ์พิศ ทะคง (2526) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนซ่อม เสริมไว้ว่า

เพื่อช่วยให้นักเรียนที่เรียนช้าสามารถเรียนได้ทันเพื่อน ช่วยให้นักเรียนที่เรียนไม่เข้าใจมีความ เข้าใจมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนที่เรียนแล้วยังไม่สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้สัมฤทธิ์ผล ช่วยให้นักเรียนที่เรียนดี เรียนเก่ง มีความฉลาดเฉลียวอยู่แล้วได้มีโอกาส เสริมความรู้ให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ โคชีวาร (Kochevar, 1975) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนซ่อม เสริมไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความสามารถที่แท้จริงของตนเอง

2. เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนทางการเรียนของตนได้

3. เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามทางด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้มากยิ่งขึ้น

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การสอนซ่อม เสริมมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วย เหลือแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียน และส่งเสริมให้สามารถเรียนได้ตามความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

ขั้นตอนดำเนินการจัดสอนซ่อม เสริม

การจัดสอนซ่อม เสริมให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะขั้นตอนดำเนินการจัดสอนซ่อม เสริมไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2524) ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการสอนซ่อม เสริมไว้ในคู่มือการบริหารการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนสำรวจข้อบกพร่องของนักเรียน
2. หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนพิจารณาข้อมูลร่วมกันแล้วรวมสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องของนักเรียนจัดแบ่งนักเรียนไว้เป็นกลุ่ม ๆ ให้มีลักษณะใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจปรึกษาหารือกับฝ่ายแนะแนวด้วย
3. ดำเนินการสอนซ่อม เสริมตามที่กำหนดไว้ จนนักเรียนบรรลุผลและสามารถพัฒนาการเรียนตามจุดประสงค์ที่วางไว้
4. ประเมินผลการเรียนซ่อม เสริม

พันทิพา อุทัยสุข (2524) ได้เสนอขั้นตอนการสอนซ่อม เสริมไว้ว่า ควรดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. วินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้เรียน
2. แบ่งผู้เรียน เป็นกลุ่ม
3. ดำเนินการสอนซ่อม เสริม
4. ติดตามผลการสอน

ลือชา สร้อยพาน (2525) ได้เสนอขั้นตอนในการดำเนินการจัดสอนซ่อม เสริมดังนี้

1. ครูผู้สอนสำรวจข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียน รายวิชาที่คนสอน วิธีสำรวจทำได้หลายวิธี เช่น

1.1 ใช้แบบทดสอบก่อน เรียน เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอนจัดทำขึ้น เพื่อวัดพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน

1.2 ให้แบบทดสอบ เฉพาะเรื่อง เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอนจัดทำขึ้น เพื่อใช้ทดสอบความรู้ ความเข้าใจของนักเรียน เฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน หลังจากได้เรียน เรื่องนั้น ตอนนั้น ไปแล้ว

1.3 สํารวจจากผลการทดสอบระหว่างภาคหรือปลายภาค เรียน ดูจากจำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านการสอบระหว่างภาคหรือการสอบปลายภาค

1.4 สังเกตนักเรียนขณะปฏิบัติในบทเรียนหรือกิจกรรมขณะเรียน

2. รวบรวมนักเรียนที่ค้องเรียนซ่อม เสริม แล้วแบ่งออกเป็นกลุ่มตามรายวิชา จำนวนนักเรียนในกลุ่ม ถ้าสามารถจะจัดครูสอนหรือจัดผู้สอนได้ควรจัด เป็นกลุ่มย่อยที่สุด หากจัดไม่ได้ก็ไม่ควรเกินกลุ่มละ 20 คน นักเรียนในแต่ละกลุ่มควรจะเป็นนักเรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยดูจากข้อมูลที่สํารวจหรือคะแนนจากข้อทดสอบ เป็นต้น

3. นำข้อมูลต่าง ๆ มาปรึกษาหารือกันระหว่างฝ่ายวิชาการ หมวดวิชา และฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดห้องเรียน เวลาเรียน หรือผู้สอน

4. ดำเนินการสอนซ่อม เสริมตามที่กำหนดไว้ จนนักเรียนมีความรู้ ความสามารถผ่านจุดประสงค์การเรียนรูที่วางไว้

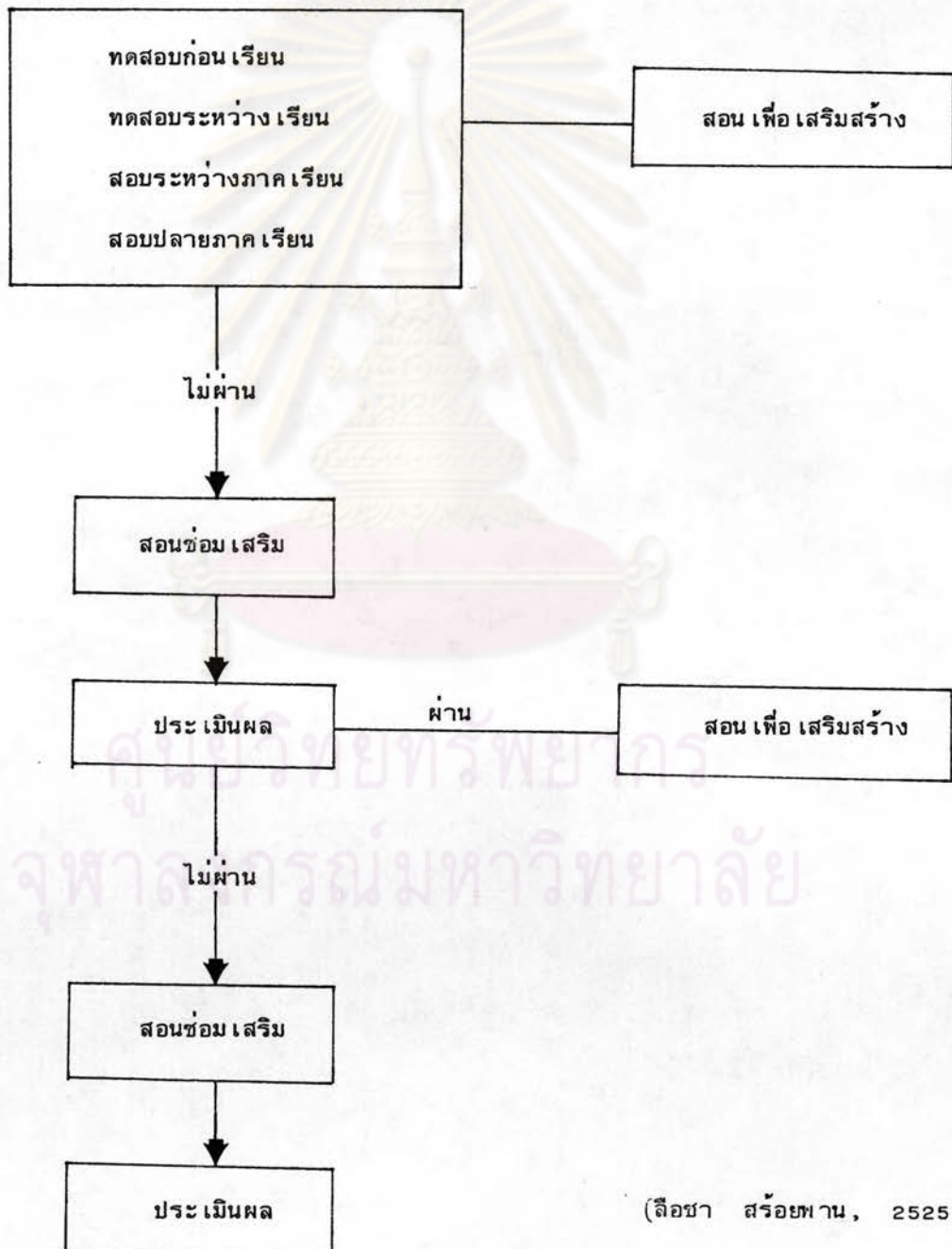
5. ประเมินผลการสอน โดยการสังเกต การทดสอบข้อเขียน จากผลงานที่มอบหมายหรือแบบฝึกหัดที่ให้ทำ

จากขั้นตอนในการดำเนินงานจัดการสอนซ่อม เสริมดังกล่าว สามารถเขียนสรุปเป็นระบบการสอนซ่อม เสริมได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงระบบการสอนซ่อม เสริม

ของ

ลือชา สร้อยพาน

(ลือชา สร้อยพาน, 2525)

สมพร จินากุล (2529) ได้เสนอวิธีการและกิจกรรมในการจัดสอนซ่อม เสริมทักษะ
ภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไว้ดังนี้

1. วินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียน
2. ดำเนินการสอนซ่อม เสริม
3. ติดตามผลการสอนซ่อม เสริม

ภาวนา เขาว์ธานี (2530) ได้เสนอขั้นตอนดำเนินงานจัดสอนซ่อม เสริมวิชา
คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไว้ 3 ขั้นตอนคือ

1. การเตรียมการ
2. การดำเนินงาน
3. การติดตามผล

นอกจากนี้ สุวิมล อร่ามพูลทรัพย์ (2531) ได้สรุปขั้นตอนในการดำเนินการ
สอนซ่อม เสริม เป็นขั้นตอนหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. วินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้เรียน
2. ดำเนินการสอนซ่อม เสริม
3. ประเมินผลการเรียนการสอนซ่อม เสริม

จากขั้นตอนดำเนินการจัดสอนซ่อม เสริมตามทัศนะของบุคคลและหน่วยงานดังกล่าว
มีทั้งสอดคล้องและแตกต่างกันในบางส่วน ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การวินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียน
2. การเตรียมการสอนซ่อม เสริม
3. การดำเนินการสอนซ่อม เสริม
4. การติดตามและประเมินผลการจัดสอนซ่อม เสริม

1. การวินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียน

การวินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียน เป็นขั้นตอนแรกของการสอนซ่อม เสริมที่กระทำ เพื่อค้นหาสาเหตุข้อบกพร่องนักเรียน การวินิจฉัยจะทำให้การดำเนินการสอนซ่อม เสริม เป็นไป อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

อำไพ สุจริตกุล (2516) ศรียา - ประภัสร นิยมธรรม (2520) ออตโต (Otto, 1973) ได้เสนอวิธีและขั้นตอนการวินิจฉัยไว้สอดคล้องกันดังนี้

1. ขั้นสำรวจ (Survey Level) ส่วนใหญ่เป็นการวินิจฉัยโดยครูประจำ ชั้นอย่างหยาบ ๆ เพื่อสำรวจว่านักเรียนกลุ่มนั้น ๆ ต้องการสอนซ่อม เสริมหรือไม่ อาศัยข้อมูล จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement tests) ส่วนด้านทักษะและ เนื้อหา วิธีการ ดูจากแบบทดสอบความสามารถทางสมองแบบเป็นกลุ่ม (Group tests of Mental Ability) และจากทะเบียนสะสม (Cumulative Record Folders) เป็นต้น

2. ขั้นเฉพาะ (Specific Level) เป็นการวินิจฉัยเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อหาสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องทางการเรียน ตลอดจนทักษะด้านต่าง ๆ กระทำได้โดยใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญาเป็นรายบุคคล (An Individual Intelligence) ผู้ทำการวินิจฉัยอาจ เป็นครูประจำชั้นหรือครูสอนซ่อม เสริม โดยเฉพาะก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลาและความ สะดวก

3. ขั้นละเอียด (Intensive Level) เป็นการวินิจฉัยอย่างละเอียด ใช้สำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อนมาก หรือมีองค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนอย่างสลับซับซ้อน การวินิจฉัยแบบนี้มักใช้กับนักเรียนเฉพาะกรณี (Case Study) โดยครูที่ได้รับการฝึกฝนมาแล้ว ซึ่งอาจ เป็นครูแนะแนว ครูซ่อม เสริม หรือครูประจำชั้นเองก็ได้ การวินิจฉัยแบบนี้จะเป็นการ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนทุกอย่าง โดยมีวิธีการดังนี้

3.1 รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนทุกอย่าง เช่น ผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อบกพร่องทางการเรียน

3.2 รวบรวมข้อมูลจากที่บ้าน ประวัติเกี่ยวกับตัวนักเรียน สุขภาพ บุคลิกภาพ

3.3 การแปลข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะไม่เป็นประโยชน์เลยหากขาดการแปลความหมายของข้อมูลเหล่านั้น เพื่อเป็นข้อ เสนอแนะในการจัดสอนซ่อม เสริม

3.4 การประเมินผลการสอนซ่อม เสริม

นอกจากนี้ ศรียา - ประภัสร์ นิยมธรรม (2520) ยังได้กล่าวถึงเทคนิค ในการวินิจฉัยปัญหาทางการเรียนว่าสามารถแยกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. การวินิจฉัยอย่างเป็นทางการ (Formal Techniques) การวินิจฉัย แบบนี้มักทำโดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เพื่อทดสอบทักษะแต่ละด้านของผู้เรียนซึ่งมีแนวทาง ในการปฏิบัติคือ

1.1 วางจุดประสงค์ในการทดสอบให้ชัดเจนว่าจะทดสอบเพื่ออะไร เมื่อรู้จุดมุ่งหมายที่แน่นอนก็จะได้ดำเนินการต่อไปว่า จะใช้แบบทดสอบชนิดใด

1.2 เลือกใช้แบบทดสอบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึง เนื้อหา ข้อดี ข้อเสีย และชนิดของแบบทดสอบ

1.3 ประเมินผลแบบทดสอบก่อนที่จะเลือกใช้ โดยพิจารณาถึงเกณฑ์ที่ ใช้กับแบบทดสอบเสียก่อนว่าเหมาะสมกับนักเรียนและ เนื้อหาที่จะทดสอบหรือไม่

2. การวินิจฉัยอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Techniques) เป็น การวินิจฉัย เพื่อหาข้อมูล เพิ่มเติมจากการวินิจฉัยอย่างเป็นทางการ เพื่อหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียน ประสบความสำเร็จ เหลวทางการ เรียน ซึ่งมีวิธีการดังนี้

2.1 การสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Observation) เป็น เทคนิค เบื้องต้นที่ต้องอาศัยครูที่มีทักษะในการสังเกตขณะที่สอนด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงความ สนใจและทัศนคติของนักเรียน

2.2 การบันทึกประจำวัน (Anecdotal Record) เป็นการจดบันทึก เกี่ยวกับพฤติกรรม และความก้าวหน้าทางการ เรียนของนักเรียนทุกวัน

2.3 การทดสอบอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การตรวจสอบสมุดการบ้าน การทดสอบความสามารถในการเรียน และอื่น ๆ ที่ไม่ได้มาจากการทำแบบทดสอบมาตรฐาน

2.4 การวัดคุณลักษณะโดยนักเรียนตอบแบบสำรวจต่าง ๆ เพื่อศึกษานิสัย ความสนใจ และกิจกรรมทางสังคมของผู้เรียน

2.5 แบบสำรวจการอ่านอย่างไม่เป็นทางการ จะทำให้ครูประเมิน ความสามารถของนักเรียนได้ว่าอยู่ในระดับใด

สมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์ (2523) กล่าวว่า ก่อนการสอนซ่อม เสริมผู้สอนจะต้องสำรวจก่อนว่าผู้เรียนนั้นมีจุดบกพร่องตรงไหน โดยมีวิธีการอยู่หลายวิธี

1. ใช้แบบทดสอบสำรวจทั่ว ๆ ไป แบบทดสอบชนิดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจว่านักเรียนมีความรู้เพียงไร
2. ใช้แบบทดสอบวินิจฉัย เพื่อค้นพบว่าเรื่องใดหรือองค์ประกอบของเรื่องใด นักเรียนยังไม่สามารถประสบความสำเร็จ
3. ใช้การสังเกตนักเรียนขณะทำงานในระหว่างที่ผู้สอนมอบหมายให้นักเรียนทำงาน
4. ใช้การประชุมปรึกษาร่วมกับนักเรียน
5. ใช้การวินิจฉัยโดยนักเรียนเอง เพราะนักเรียนจะรู้ว่าตนเองไม่มีความรู้ในเรื่องใด

ในการพิจารณาว่า ผู้เรียนควรจะได้รับการสอนซ่อม เสริมหรือไม่นั้น ปกติจะยึดเกณฑ์เป็นหลัก โดยการเอาความรู้ ความสามารถของผู้เรียนไปเปรียบเทียบกับ เกณฑ์ที่ว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถถึงเกณฑ์หรือไม่ ถ้ายังไม่ถึงเกณฑ์ต้องสอนซ่อม เสริม และเกณฑ์ที่ใช้เป็นหลักก็คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

พันทิพา อุทัยสุข (2524) กล่าวว่า การจัดสอนซ่อม เสริมนั้นจะต้องมีการวินิจฉัยก่อนว่านักเรียนคนไหนมีความบกพร่องทางด้านใด อย่างไร ที่ผู้สอนจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ วิธีที่นิยมใช้มีดังนี้คือ

1. การสังเกตการเรียน เป็นการพิจารณาว่าผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนหรือไม่
2. การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี โดยการศึกษาถึงความบกพร่องด้านต่าง ๆ ของเด็กบางคนที่มีปัญหา

3. การทดสอบในชั้นเรียน โดยดูจากผลการเรียนของการสอนแต่ละครั้ง และความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน

4. การทดสอบอย่างละเอียด เป็นการหาข้อบกพร่องในการเรียนของผู้เรียน ให้ตรงจุด ซึ่งโดยปกติควรใช้ข้อทดสอบมาตรฐาน แต่ในประเทศไทยแบบทดสอบชนิดนี้มีน้อยมาก ดังนั้นผู้สอนอาจสร้างข้อสอบขึ้นเอง โดยพยายามให้ได้คำตอบอย่างชัดเจนถึงข้อบกพร่องของผู้เรียน

5. การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เป็นการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของเด็กทั้งในด้านการเรียนและด้านอื่น ๆ

การวินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียน เพื่อจัดสอนซ่อมเสริม ผู้ที่มีหน้าที่วินิจฉัยคือ ครูผู้สอน ครูประจำชั้น หรือครูแนะแนว อาจจะทำการวินิจฉัยอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ซึ่งมีวิธีการวินิจฉัยพอสรุปได้ดังนี้

1. การสังเกตนักเรียนในขณะที่เรียนและทำงาน
2. การตรวจแบบฝึกหัดและตรวจผลงาน
3. การดูผลการทดสอบจากการเรียนปกติในชั้นเรียน
4. การทดสอบแบบวินิจฉัย เพื่อหาข้อบกพร่องในการเรียนให้ตรงจุด
5. การประชุมปรึกษาร่วมกับนักเรียน
6. การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
7. การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี

2. การเตรียมการสอนซ่อมเสริม

2.1 การประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการจัดสอนซ่อมเสริม

สมพร จินากุล (2529) ได้เสนอแนวทางการเตรียมการสอนซ่อมเสริม ทักษะภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไว้ดังนี้

1. ก่อนการสอนซ่อมเสริมทุกครั้ง ครูผู้สอนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอนซ่อมเสริมควรได้ชี้แจงให้นักเรียน และถ้าทำได้ก็ควรชี้แจงให้ผู้ปกครองนักเรียนได้ทราบถึงประโยชน์ของการสอนซ่อมเสริม ชี้ให้นักเรียน เห็นว่าการสอนซ่อมเสริมไม่ใช่การลงโทษ แต่เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนของนักเรียนเอง การชี้แจงนี้ครูอาจจะใช้สื่อที่เป็น

รูปธรรม เพื่อให้นักเรียนได้มองเห็นถึงความแตกต่างของการเรียนซ่อมเสริมกับการไม่ได้เรียนซ่อมเสริม เช่น การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เข้าเรียนซ่อมเสริมกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนซ่อมเสริม โดยจัดทำเป็นแผนภูมิแสดงความก้าวหน้า เป็นต้น

2. ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน ประสานงานกันในการจัดสอนซ่อมเสริม โดยฝ่ายวิชาการจัดประชุมครูเพื่อชี้แจงรายละเอียดของแผนงานและการจัดทำแผนงานการสอนซ่อมเสริม การเตรียมการสอน โดยฝ่ายวิชาการขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น หมวดวิชา ฝ่ายแนะแนว ฝ่ายวัดผล ฝ่ายวิชาการ กำหนดห้องสอน เวลาสอน ครูผู้สอน และรูปแบบของการจัดสอนซ่อมเสริมไว้ล่วงหน้า

ก่อนที่จะดำเนินการสอนซ่อมเสริมสิ่งที่โรงเรียนควรกระทำคือ การประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสอนซ่อมเสริมที่สำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

การประสานงานกับครูผู้สอน เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการสอนซ่อมเสริม

การประสานงานกับนักเรียนที่จะเข้ารับการสอนซ่อมเสริม เพื่อชี้แจงประโยชน์ของการสอนซ่อมเสริมและข้อบกพร่องในการเรียน

การประสานงานกับผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายการสอนซ่อมเสริม ข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียน และขอความร่วมมือแก้ไขข้อบกพร่อง

2.2 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดสอนซ่อมเสริม

ครูผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดสำหรับการสอนซ่อมเสริม เพราะผลสัมฤทธิ์ของการสอนขึ้นอยู่กับบทบาทของครู เป็นสำคัญ

ศรียา - ประภัสร นิยมธรรม (2520) ได้กล่าวถึง ลักษณะของครูผู้สอนซ่อมเสริมไว้หลายประการด้วยกัน คือ

1. ครูจะต้องฉลาดและเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน
2. ครูควรมีเจตคติ ความเห็นคิด และอารมณ์ ซึ่งจะช่วยเหลือมากกว่าที่จะยับยั้งการเรียนของนักเรียน

3. ครูควรมีความสามารถตัดสินใจว่าพฤติกรรมใด เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม ของนักเรียน เพื่อจะได้หาวิธีจัดเตรียมให้นักเรียน เกิดมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เหล่านั้น
4. ครูควรมีความสามารถในการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ
5. ครูควรมีความรู้ในด้านการ เลือกแหล่งความรู้ที่จะใช้ประโยชน์ใน การสอน และข้อมูลที่จะใช้ เป็นประโยชน์กับ เด็กโดยตรง
6. ครูต้องมีความสามารถในการรวบรวม เรียบเรียง และแปลง ความข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมา เพื่อประกอบการตัดสินใจ
7. ครูควรจะมีสามารถในการวางแผนการจัดโปรแกรมการเรียน ที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการตามสมรรถวิสัยของเขา จนถึงขั้น เลือกอาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2524) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูที่ทำหน้าที่สอนอยู่แล้วนั้นจะ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอนซ่อม เสริม และเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุด ฝ่ายอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว หัวหน้าหมวดวิชา และฝ่ายวิชาการก็มีบทบาทสำคัญในการ สนับสนุน ส่งเสริม หรือดำเนินการสอนซ่อม เสริม ดังนั้นการวางแผนและดำเนินการสอน ซ่อม เสริม จึงควร เป็นความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน หัวหน้าหมวดวิชา ฝ่ายวิชาการ และ ฝ่ายวัดผล นอกจากนี้แล้วผู้ที่อาจมาทำหน้าที่สอนซ่อม เสริมได้นั้นก็คือ เพื่อนนักเรียนด้วยกัน นักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่า วิทยากรประจำถิ่น และวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับ การพิจารณาเห็น เหมาะสมของโรงเรียนหรือผู้สอนซ่อม เสริม

2.3 การกำหนด เวลาในการสอนซ่อม เสริม

การกำหนด เวลาในการสอนซ่อม เสริมนั้นต้องกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพ ความต้องการ วัย และระดับของผู้เรียน ครูต้องพยายามคำนึงถึงปัญหาของผู้เรียน และเวลา ที่ใช้ในการสอนต้องไม่มากหรือน้อย เกินไป

ศรียา - ประภัสร นิยมธรรม (2520) ได้เสนอว่า "การสอน ซ่อม เสริมจะสอนสัปดาห์ละกี่ครั้งก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของแต่ละบุคคล และในการสอนครั้ง หนึ่ง ๆ ไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง และไม่ควรน้อยกว่า 15 นาที" สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2523) กล่าวว่า "เวลาที่ใช้ในการสอนซ่อม เสริมอาจใช้ชั่วโมงว่างตอนท้ายชั่วโมง นอก เวลาเรียน หรือวันหยุดก็ได้"

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2526) ได้เสนอแนะว่า

1. จัดตารางสอน เพื่อช่วย เหลือซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของครู จะสอนคนใด เวลาใด จะเป็นก่อนโรงเรียนเช้า ตอนพักกลางวัน ในเวลาเรียน หลังจากเลิกเรียนก็ได้ แต่ต้องระลึกรวมว่าถ้านักเรียน เหนื่อยหรือ เบื่อหน่ายการสอนซ่อม เสริมจะไม่ได้ผล

2. ควรสอนทุกวัน ใช้ระยะเวลา 30 - 40 นาที

2.4 การกำหนดสถานที่ที่ใช้สอนซ่อม เสริม

อ่ำไพ สุจริตกุล (2516) ได้เสนอแนะว่า สถานที่ที่ใช้ในการสอนซ่อม เสริมของแต่ละโรงเรียนนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามขนาดของโรงเรียน สภาพความพร้อมของโรงเรียน และปัญหาของนักเรียน ในกรณีที่มีครูสอนน้อย และไม่มีครูสอนซ่อม เสริม โดยเฉพาะหน้าที่ในการสอนซ่อม เสริมก็มักจะตกอยู่กับครูประจำชั้น ในสภาพ เช่นนั้นสถานที่มักจะ เป็นห้องเรียนปกติหรือไม่กี่ห้องพักครู ในโรงเรียนใหญ่ ๆ ที่มีนักเรียนมาก และมีครูสอนซ่อม เสริมโดยเฉพาะ ก็สามารถจัดห้องพิเศษสำหรับการสอนซ่อม เสริมโดยเฉพาะได้ และในห้องดังกล่าวก็อาจแบ่ง เป็นศูนย์บริการต่าง ๆ โดยมีครูหรือผู้เชี่ยวชาญประจำอยู่ ดังนั้นสถานที่ในการสอนซ่อม เสริมจึงแตกต่างกันไปตามกำลังทรัพย์ของโรงเรียนอีกด้วย นอกเหนือไปจากความพร้อมทางกำลังครูและอุปกรณ์ที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ควรคำนึงถึงบรรยากาศของห้องเรียน ต้องไม่ให้เครียดจนเกินไป และควรตั้งชื่อห้องเรียน เสียใหม่ เพื่อไม่ให้นักเรียนที่เข้าไปเรียนซ่อม เสริมในห้องดังกล่าวเกิดปมด้อย

2.5 การเตรียมแหล่งความรู้และวัสดุอุปกรณ์

การเตรียมการเกี่ยวกับแหล่งความรู้และวัสดุอุปกรณ์สำหรับการสอนซ่อม เสริม เป็นสิ่งที่โรงเรียนควรจัดเตรียมไว้ เพื่อให้ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ศึกษา ค้นคว้า และใช้เป็นสื่อสำหรับการสอน ซึ่ง สมพร จินากุล (2529) ได้เสนอแหล่งความรู้และวัสดุอุปกรณ์ในการสอนซ่อม เสริมไว้ดังนี้

1. ห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ
2. วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ
3. ห้องปฏิบัติการทางภาษา
4. บทเรียนสำเร็จรูป แบบฝึกหัด

5. แหล่งความรู้ใกล้เคียง
6. เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ ภาพยนตร์ สไลด์
7. เกมต่าง ๆ ภาพ

3. การดำเนินการสอนซ่อม เสริม

3.1 ขั้นตอนการสอนซ่อม เสริม

เขตการศึกษา 10 (2528) ได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการสอนซ่อม เสริม
ทักษะภาษาอังกฤษ ไว้ดังนี้

1. ครูกำหนดจุดประสงค์ของการสอนซ่อม เสริม ในการกำหนดจุดประสงค์ของการสอนซ่อม เสริม นั้น ครูต้องทำการสำรวจและวินิจฉัยก่อนสอนว่า นักเรียนมีปัญหาหรือข้อบกพร่องในการเรียนภาษาจุดใด แล้วจึงนำปัญหาหรือข้อบกพร่องของนักเรียนที่สำรวจพบมากำหนดเป็นจุดประสงค์ในการเรียนการสอนซ่อม เสริมของนักเรียน ทั้งนี้ควรกำหนดจุดประสงค์สำหรับนักเรียน เรียน เก่งแตกต่างไปจากการกำหนดจุดประสงค์สำหรับนักเรียน เรียน อ่อน
2. ครูแจ้งจุดประสงค์ของการสอนซ่อม เสริมทักษะภาษาอังกฤษให้นักเรียนทราบ การแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบทุกครั้งก่อนสอนจะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น ในการแจ้งจุดประสงค์ไม่จำเป็นว่าครูจะต้องบอกนักเรียนว่าจุดประสงค์ในการเรียนการสอนมีอะไรตรง ๆ ครูอาจจะใช้วิธีการทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็นต่อการสอนซ่อม เสริมในครั้ง นี้ หรือใช้สื่ออื่น ๆ เช่น ให้อุปกรณ์ ภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ แล้วจึงให้นักเรียนสรุปถึงจุดประสงค์ในการเรียนการสอนซ่อม เสริมในภายหลัง
3. ครูเสนอบทเรียนโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เทคนิคและวิธีการสอนที่ครูจะนำมาใช้นั้นควรแตกต่างไปจากเทคนิคและวิธีการสอนที่ครูเคยใช้ในชั้นเรียนปกติ เทคนิคและวิธีสอนสำหรับใช้ในการสอนนักเรียน เก่งควร เป็นวิธีที่แตกต่างไปจากเทคนิคและวิธีการสอนที่ใช้กับนักเรียนกลุ่มอ่อน เช่น สำหรับนักเรียนกลุ่ม เก่งครูอาจจะใช้วิธีการให้นักเรียนอ่านหนังสือแล้วสรุปให้เพื่อนฟัง ส่วนนักเรียนกลุ่มอ่อนครูอาจจะให้นักเรียนคัดลอกข้อความจากหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แล้วนำมาอ่านให้เพื่อนฟังในชั้น หรือให้ฝึกอ่านบทร้อยแก้ว ร้อยกรอง แล้วมาท่องให้ครูฟังเพื่อฝึกการออกเสียง เป็นต้น

4. นักเรียนฝึกทักษะภาษาและทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ ในการสอนซ่อม เสริมทักษะภาษาอังกฤษ แบบฝึกและกิจกรรมที่จะให้นักเรียนได้ฝึกควรจัดไว้ให้มีความหลากหลาย แบบฝึกและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดให้นักเรียนควรสามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5. ครูวัดและประเมินผลการ เรียนซ่อม เสริมของนักเรียน การวัดและประเมินผลการ เรียนซ่อม เสริมของนักเรียน ครูจะใช้วิธีการใดนั้นต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนซ่อม เสริม ว่ามีความต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในตัว ofนักเรียน การวัดและประเมินผลก็ต้องกระทำให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์นั้น โดยใช้ เครื่องมือและวิธีการแตกต่างกันออกไป

6. ครูมอบหมายงานที่ต่อเนื่องกับบท เรียน เพื่อส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนการเรียนรู้ สำหรับนักเรียน เรียน เก่งงานที่มอบหมายให้ควร เป็นงานที่ต้องใช้ความคิด วิเคราะห์ และส่งเสริมให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย ส่วนนักเรียน เรียนอ่อนงานที่มอบหมายให้อาจจะเป็นงานที่ช่วย ให้เกิดความแม่นยำขึ้นก่อนก็ได้

ศรวิไล คอกจันทร์ (2530) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการสอนซ่อม เสริมไว้ดังนี้

1. ข้อบกพร่องที่สำรวจพบและจำนวนนักเรียนที่บกพร่องในแต่ละรายการ สมมติฐานที่คิดว่าเป็นสาเหตุของความบกพร่อง จัดกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องและสมมติฐานตรงกัน

2. วัตถุประสงค์ในการแก้ไขซ่อม เสริมในแต่ละกลุ่ม เขียนไว้ให้ชัดเจนว่าจะแก้ไขหรือส่งเสริมทักษะด้านใด ให้ได้ถึง เกณฑ์ขั้นต่ำเท่าไร

3. กำหนดสื่อการสอนและกิจกรรมจากจุดประสงค์ที่วางไว้ ครูต้องคิดถึงอุปกรณ์หรือกิจกรรมที่จะช่วยให้บรรลุผลดังประสงค์ อาจจะเป็นแบบฝึกทักษะ บทเรียน โปรแกรม บทเรียนโมดูล แผ่นฝึกอ่าน เทปฝึกการฟัง ตัวอย่างการพูด แบบสอน การสอนกลุ่มย่อย การสอนกันเอง การพบผู้ชำนาญ การค้นคว้า ฯลฯ

4. สร้างและรวบรวมสื่อการสอนที่ต้องใช้ตามแผน

5. กำหนดเวลาในการซ่อม เสริมอาจจะ เป็นชั่วโมงสุดท้ายของแต่ละ

สัปดาห์ ให้นักเรียนแยกกันซ้อม เสริมตามแผนโดยเฉพาะของคน ซึ่งนักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย และวิธีการดีแล้วจากการวางแผนร่วมกัน

6. บันทึกผลพัฒนาการ การซ้อมเสริม เรื่องหนึ่ง ๆ แต่ละกลุ่มผ่าน เกณฑ์หรือไม่ นักเรียนควรได้ทำบันทึกเอาไว้ อาจมีการทดสอบกับแบบสอบถาม เกณฑ์ที่จัดทำขึ้น ซึ่งคงต้องทดสอบซ้ำหลาย ๆ ครั้งเพื่อความ เชื่อถือได้

7. นำผลการสอนซ้อม เสริมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการ เรียนการสอน การซ้อม เสริมไม่ควรจะทำตามระเบียบ เพื่อให้ทันหลักสูตรนั้น แต่ควรมีคุณค่าต่อการ เรียนด้วย บทเรียนกับบทซ้อม เสริมควรจะเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน และมีผลกระทบต่อกัน นักเรียนจึง จะเห็นประโยชน์ของการซ้อม เสริม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การนำเอาความสำเร็จของการซ้อม เสริมมา ช่วยนักเรียนให้ เรียนดีขึ้นใน เนื้อหาต่อไปได้เพียงไร

จากที่กล่าวข้างต้นพอจะสรุป เป็นขั้นตอนหลักในการสอนซ้อม เสริมได้เป็น

4 ขั้นตอนคือ

1. การกำหนดจุดประสงค์การสอนซ้อม เสริม
2. การ เตรียมบทเรียนในการสอนซ้อม เสริม
3. การนำ เสนอบทเรียนในการสอนซ้อม เสริม
4. การประเมินผลการสอนซ้อม เสริม

3.2 วิธีการสอนซ้อม เสริม

สมศักดิ์ สิ้นธุระ เวชัญ (2523) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนซ้อม เสริม ไว้ว่า การสอนซ้อม เสริมนักเรียนมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับสภาพของโรงเรียนว่าควร จะเลือกวิธีใดจึง จะเหมาะ หรืออาจจะเลือกหลาย ๆ วิธีก็ได้ เช่น

1. นักเรียนสอนกันเอง ในการสอนซ้อม เสริมผู้สอนอาจจะคัดเลือก นักเรียน เก่งช่วยสอนนักเรียนที่ยังไม่บรรลุจุดประสงค์ โดยให้ช่วยสอนตัวต่อตัว หรือสอน เป็น กลุ่มย่อย ข้อดีที่ให้นักเรียนสอนกันเองก็คือนักเรียนใช้ภาษาแบบ เดียวกัน และยังทำให้ผู้ช่วยสอน สนใจการเรียนเพิ่มขึ้น เพราะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น

2. การสอนแบบตัวต่อตัว การสอนซ้อม เสริมแบบตัวต่อตัวระหว่าง ครูผู้สอนกับนักเรียน เป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะผู้สอนสามารถ เลือกใช้ถ้อยคำหรือวิธีการได้ เหมาะสม

กับนักเรียน สามารถจะชักจูงความสนใจของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด และสามารถสอนได้ตรงตามที่นักเรียนกำลังมีปัญหา

3. การสอน เป็นกลุ่มย่อย เพื่อความสะดวกควรวัดนักเรียนที่มีปัญหาเหมือน ๆ กันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ผู้สอนอาจจะใช้วิธีการสอน และให้งานสลับหมุนเวียนกันไปทีละกลุ่ม นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะช่วยกันแก้ปัญหาความเข้าใจในบทเรียนซึ่งกันและกัน ร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้ใครมีความรู้สึกมีปมด้อยหรือปมเด่น ผู้สอนนอกจากจะใช้ครูที่สอนประจำแล้วก็อาจจะเปลี่ยนให้ผู้อื่นสอนแทนหรือหมุนเวียนกันก็ได้

4. แบบเรียนสำเร็จรูป ในกรณีที่ผู้สอนพบว่านักเรียนมีปัญหาในการเรียนบางเรื่อง อาจจะใช้แบบเรียนสำเร็จรูปแบบง่ายไม่ซับซ้อน เป็นสื่อในการเรียน โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องอ่าน ทำแบบฝึกหัด และตรวจคำตอบของตนเองในแบบฝึกหัดสำเร็จรูปนั้น

5. เขียนคำถามเอง โดยการมอบหมายให้นักเรียนอ่านบทเรียนแล้วเขียนคำถามจากบทเรียนนั้นลงบัตรคำ จากนั้นจึงเขียนคำตอบลงบนอีกด้านหนึ่ง เมื่อเขียนเสร็จแล้วนักเรียนจับคู่เพื่อฝึกหัดโดยถาม - ตอบ

6. ให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม ภายหลังจากวินิจฉัยปัญหาถ้าพบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจแล้ว แต่สมควรได้รับการฝึกทักษะเพิ่มขึ้นอีกผู้สอนอาจใช้วิธีการมอบหมายงานให้ทำ เช่น ทำแบบฝึกหัดเพิ่มขึ้น

ลือชา สร้อยพาน (2525) ได้เสนอวิธีการจัดการสอนซ่อมเสริมไว้ดังนี้คือ

1. การสอนแบบตัวต่อตัว การสอนแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เป็นวิธีที่ได้ผลดีที่สุด ผู้สอนสามารถใช้คำอธิบายหรือวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถสอนได้ตรงตามที่นักเรียนมีปัญหา

2. การสอน เป็นกลุ่มย่อย โดยจัดให้นักเรียนที่มีปัญหาเหมือนกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ไม่ควรเกิน 5 คน ผู้สอนอาจจะใช้วิธีการสอนและให้งานสลับหมุนเวียนกันไปทีละกลุ่ม ข้อดีคือนักเรียนในแต่ละกลุ่มจะช่วยกันแก้ปัญหาความเข้าใจในบทเรียนซึ่งกันและกัน ร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้ใครมีความรู้สึกว่าจะเกิดปมด้อยหรือปมเด่น

3. การให้นักเรียนสอนกันเอง ผู้สอนอาจจะคัดเลือกนักเรียน เก่งช่วยสอนนักเรียนที่ยังไม่บรรลุจุดประสงค์ หรืออาจจะให้นักเรียนที่อยู่ระดับสูงกว่าสอนนักเรียนที่อยู่ระดับต่ำกว่า โดยให้ช่วยสอนแบบตัวต่อตัว หรือเป็นกลุ่มย่อย วิธีนี้มีส่วนดีคือนักเรียนสอนกันเอง มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาง่าย ๆ การพูดจាក็นก็เป็นแบบเพื่อน ๆ หรือพี่ ๆ น้อง ๆ

4. การใช้แบบเรียนสำเร็จรูป ในกรณีที่ผู้สอนพบว่านักเรียนมีปัญหบบางเรื่องอาจใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบง่ายไม่ซับซ้อน เป็นสื่อในการเรียน ให้นักเรียนแต่ละคนได้อ่านบทเรียน ทำแบบฝึกหัด และตรวจแบบฝึกหัดด้วยตนเองในแบบเรียนสำเร็จรูปนั้น

5. การให้งานเพิ่มเติม หรือให้ทำแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง ลักษณะคล้ายแบบเรียนสำเร็จรูป เพราะเริ่มต้นด้วยการให้แบบเรียนอ่านก่อนแล้วให้แบบฝึกหัดไปทำ ต่อจากนั้นจึงให้เฉลยคำตอบไปตรวจสอบ วิธีนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะมากขึ้น

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าวิธีดำเนินการสอนซ่อม เสริมมีอยู่หลายแบบหลายวิธี โรงเรียนสามารถเลือกดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพความพร้อมของครูผู้สอน และสภาพความบกพร่องของผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันในหลายลักษณะ

4. การติดตามและประเมินผลการจัดสอนซ่อม เสริม

การติดตามและประเมินผลการจัดสอนซ่อม เสริม เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการ เพื่อจะได้ทราบว่า การจัดสอนซ่อม เสริมที่ดำเนินการอยู่นั้นได้ผล เป็นที่น่าพอใจเพียงใด และยังมีส่วนใดอีกบ้างที่จะต้องแก้ไข

พันทิพา อุทัยสุข (2524) ได้กล่าวว่า เพื่อจะทราบว่า การจัดการสอนซ่อม เสริมที่กระทำอยู่ได้ผล เป็นที่น่าพอใจเพียงใด และมีส่วนใดอีกบ้างที่จะต้องสอน เสริมใหม่ เมื่อมีการติดตามผลแล้วก็จะนำผลมาปรับปรุงการสอนซ่อม เสริมต่อไป วิธีการติดตามผลมีดังนี้

1. วัดความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านที่เด็กมีความบกพร่อง โดยมีการวัดผลอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะ ๆ
2. ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนในวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ใช้การสังเกต เพื่อดูความสนใจในการเรียนของนักเรียน ดูการเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่ม และสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปว่า เป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่ เพียงใด
4. ใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินค่า กิจกรรมที่ใช้น่าสนใจเพียงใด และได้ผลเป็นอย่างไร
5. การกำหนดห้องสอนซ่อม เสริมให้แน่นอนจะ เป็นการสะดวกแก่ครูผู้สอนที่จะสามารถตรวจติดตามผลได้
6. จัดให้มีสมุดบันทึกการสอนซ่อม เสริมสำหรับนักเรียน เพื่อครูที่ปรึกษาจะได้ตรวจสอบได้เป็นระยะ ๆ
7. จัดให้มีสมุดบันทึกการสอนซ่อม เสริมสำหรับครูแต่ละคน เพื่อหัวหน้าหมวดจะได้ติดตามผลการสอนได้สะดวก

นอกจากนี้ ภาวนา เขาว์ธานี (2530) ได้เสนอแนวทางการติดตามผล และประเมินผลการสอนซ่อม เสริมวิชาคณิตศาสตร์ ไว้ดังนี้

การติดตามผล

1. ครูประจำชั้นพิจารณาบันทึกการ เข้า เรียนซ่อม เสริมวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนแต่ละคน
2. ครูผู้สอนพิจารณาผลงานที่มอบหมายให้นัก เรียนทำ
3. ครูผู้สอนพิจารณาผลการสอบของนักเรียนหลังจากวัดผล เมื่อจบการเรียนการสอนซ่อม เสริมแต่ละครั้ง
4. หัวหน้าหมวดพิจารณาบันทึกการสอนซ่อม เสริมของครู
5. หัวหน้าหมวดควร เยี่ยมชั้น เรียนซ่อม เสริมวิชาคณิตศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ
6. สัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดในการสอนซ่อม เสริม
7. สอบถามครูผู้สอนซ่อม เสริม เกี่ยวกับการดำเนินการสอนซ่อม เสริม

การประเมินผล

1. พิจารณาผลการทดสอบความรู้ ความสามารถของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือทดสอบ คือ

ก. แบบทดสอบคู่ขนานสำหรับนักเรียน ก่อนและหลัง เข้ารับการสอน
ซ่อม เสริม

ข. แบบทดสอบ เฉพาะหลังการ เรียนซ่อม เสริม

2. สังเกตความสนใจที่ เข้ารับการสอนซ่อม เสริมวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน
3. สอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการจัดสอนซ่อม เสริมวิชา

คณิตศาสตร์

4. จัดสอนซ่อมซ้ำให้กับนักเรียนที่สอบไม่ผ่าน
5. ใช้แบบประเมินผลการจัดสอนซ่อม เสริมวิชาคณิตศาสตร์สำหรับครู อาจารย์
6. จัดการสัมมนาระหว่างผู้บริหารและครู อาจารย์ที่สอนซ่อม เสริม เพื่อ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดสอนซ่อม เสริม และนำ
ผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการจัดการสอนซ่อม เสริม ในครั้งต่อไป

การติดตามและประเมินผลการจัดสอนซ่อม เสริมถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร
และครูผู้สอนที่ต้องร่วมกันดำเนินการเพื่อที่จะได้ทราบว่า การจัดสอนซ่อม เสริมของโรงเรียน
ได้ผลเพียงไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไร จะได้ร่วมกันแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น

1. การตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน โดยการทดสอบ
สังเกต สัมภาษณ์ และตรวจผลงาน
2. การตรวจสอบหลักฐานการสอนซ่อม เสริม โดยพิจารณาจากบันทึกการสอน
ของครู
3. การเยี่ยมชั้นเรียนซ่อม เสริมอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้บริหาร
4. การประชุมสรุปผลการสอนซ่อม เสริม โดยจัดประชุมร่วมระหว่างผู้บริหาร
โรงเรียนและครูผู้สอน

ปัญหาการจัดสอนซ่อม เสริม

กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา (2524) ได้สรุปปัญหาการจัดสอนซ่อม เสริม
ที่น่าจะเกิดขึ้นในโรงเรียน พร้อมกับ เสนอแนวทางแก้ปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางด้านการบริหาร ขาดการติดต่อประสานงานของผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชา ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะ

1.1 ฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชาไม่รู้จะดำเนินการอย่างไร พุคชี้แจง แนะนำอะไรกับครูที่สอนไม่ได้ชัดเจนจึงปล่อยปละละเลย

1.2 ผู้บริหารไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่สนใจในการดำเนินการเรื่องนี้

การแก้ปัญหาทางด้านการบริหาร ผู้บริหารฝ่ายวิชาการตลอดจนหัวหน้าหมวดวิชา ควรจะได้ศึกษาและทำความเข้าใจในหลักสูตรอย่างละเอียดถี่ถ้วน ร่วมกันวางแผนการดำเนินการ จัดสอนซ่อม เสริมในโรงเรียน ผู้บริหารหรือฝ่ายวิชาการควรจะได้ให้ความกระจ่างในวิธี ดำเนินงานจัดสอนซ่อม เสริม และติดตามประเมินผลการสอนซ่อม เสริมที่จัดขึ้น

2. ปัญหาด้านวิชาการ

2.1 ครูผู้สอนเห็นว่า คนทำการสอนมากแล้ว การสอนซ่อม เสริม เป็นการ เพิ่มภาระให้มากขึ้น ทำให้จิตใจไม่อยากจะเสียสละ

2.2 ครูผู้สอนไม่เข้าใจ ไม่ยอมรับความจำเป็นของการสอนซ่อม เสริม ยังฝังใจอยู่กับวิธีการสอนเก่า ๆ ซึ่งครูผู้สอนมีความสะดวกสบาย ไม่ต้องสนใจอะไรในตัว นักเรียน และผลที่จะเกิดขึ้นแก่นักเรียน

2.3 นักเรียนให้ความสนใจน้อย ไม่เข้าเรียนซ่อม เสริม

การแก้ปัญหาด้านวิชาการ

1. เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ ตลอดจนหัวหน้าหมวดวิชา จะต้องชี้แจงให้ครูผู้สอน เข้าใจในหลักสูตร และมองเห็นความจำเป็นของการสอนซ่อม เสริม ชี้แนะให้เห็นความแตกต่างของนักเรียนในการรับรู้ ในการทำความเข้าใจให้เห็นผลเสียหาย ที่จะเกิดขึ้น เมื่อปล่อยให้ นักเรียน เรียนโดยบางคนรู้ เรื่องบ้างบางคนไม่รู้ ไม่เข้าใจอะไรเลย และพยายามปลุกใจให้ครู อาจารย์มีน้ำใจ เสียสละ เพื่อ นักเรียน

2. จัดให้มีการแนะนำความรู้ทางด้านเทคนิคการประเมินผล การนำผลการ ประเมินมาวิเคราะห์ ให้ครูสามารถประเมินผลได้โดยวิธีง่าย ๆ แบบต่าง ๆ เช่น

การสังเกต การตั้งคำถาม การทดสอบย่อย เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ชี้แนะแนวคิดวิธีการสอนซ่อม เสริมให้ครูผู้สอนได้เข้าใจ และนำไปปฏิบัติในการสอนซ่อม เสริม

4. ครูผู้สอนควรจะได้้นำเทคนิคใหม่ ๆ ทางด้านการสอนมาสอนซ่อม เสริม เพื่อสร้างความสนใจของนักเรียน และเป็นการทำให้นักเรียนสนใจ เข้าใจง่ายขึ้นไม่เบื่อหน่าย

5. ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ตลอดจนหัวหน้าหมวดวิชาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เอาใจใส่ดูแลทั้งครูผู้สอนและนักเรียนให้ดำเนินการ เรียนการสอนซ่อม เสริมอย่างสม่ำเสมอ

3. ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ เวลา ห้องเรียนไม่เพียงพอ ปัญหาโรงเรียนผลัดเดียว และสองผลัด

การแก้ปัญหาด้านสถานที่ เวลา

1. ในกรณีที่โรงเรียนมีการ เรียนผลัดเดียว การจัดการสอนซ่อม เสริมอาจจัดไว้ในตารางสอนหรือในช่วงเวลาที่จัดให้นักเรียนพบครูที่ปรึกษา หรือในช่วงเวลาพักกลางวัน หรือตอนท้ายของชั่วโมงก็อาจทำได้ ขึ้นอยู่กับสภาพของโรงเรียนและความสะดวก เวลาที่ใช้สอนไม่จำเป็นที่จะต้องครบ 1 คาบใน 1 ครั้ง อาจเป็น 15 นาที 30 นาที หรือ 50 นาทีก็ได้ แต่ต้องครบ 1 คาบตามที่หลักสูตรกำหนดเอาไว้

สถานที่เรียนถ้าจัดตามตารางสอนก็ต้องมีห้องเรียน แต่ถ้านักเรียนในแต่ละกลุ่มมีน้อยก็ไม่จำเป็นต้องใช้ห้องเรียน โดยอาจพานักเรียนไปนั่ง เรียนใต้ร่มไม้หรือบริเวณใดที่เห็นว่าเหมาะสม การจัดการสอนในโรงเรียนผลัดเดียวอาจมีวิธีการซ่อม เสริมที่แตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความพร้อมของบุคลากร ห้องเรียน และสภาพของโรงเรียนนั้น ๆ ด้วย

2. ในกรณีเป็นโรงเรียนสองผลัดอาจดำเนินการจัดแบบโรงเรียนผลัดเดียวก็ได้ ถ้ามีห้องเรียนมากพอ แต่ถ้าขาดห้องเรียนก็อาจจัดโดยให้นักเรียนรอบเข้าไปเรียนซ่อม เสริมในรอบบ่าย และนักเรียนรอบบ่ายไปเรียนซ่อม เสริมในตอนเช้า ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความพร้อมของบุคลากร ห้องเรียน และสภาพของโรงเรียนนั้น เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ สุวิมล อร่ามพูลทรัพย์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "รูปแบบการ
สอนซ่อม เสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร" พบว่า

รายการปัญหาที่กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มหัวหน้าหมวด ครูผู้สอน ในโรงเรียนประสิทธิภาพ
ต่ำ รับรู้ว่าเป็นปัญหาในระดับที่มากกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 คือ

1. การจัดสรรงบประมาณในการสอนซ่อม เสริม
2. การสนับสนุนของฝ่ายบริหารต่อการจัดกิจกรรมสอนซ่อม เสริม
3. วัสดุทางการศึกษาของครูผู้ทำหน้าที่สอนซ่อม เสริม
4. การติดตามผลกาสอนซ่อม เสริม
5. การนำผลจากการประเมินการสอนซ่อม เสริมมาใช้ เพื่อปรับปรุงการเรียน

การสอน

6. ความร่วมมือระหว่างครูในการสอนซ่อม เสริม
7. กิจกรรมพิเศษในโรงเรียนกับคุณภาพการสอนซ่อม เสริม
8. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปในโรงเรียนกับการสอนซ่อม เสริม

รายการปัญหาที่กลุ่มผู้บริหารในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำรับรู้ว่าเป็นปัญหาในระดับ
มากกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. การสำรวจความต้องการของนักเรียน เกี่ยวกับการสอนซ่อม เสริม
2. ความรู้ ความเข้าใจของครู เกี่ยวกับการสอนซ่อม เสริม
3. ความสามารถในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนในการสอนซ่อม เสริม
4. ความสามารถในการสร้างข้อสอบเพื่อวัดและประเมินผลการเรียนซ่อม เสริม
5. การเกิดปมด้อยของนักเรียน เมื่อเรียนซ่อม เสริม
6. ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ที่ใช้ในการสอนซ่อม เสริม
7. ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อการสอนซ่อม เสริม

รายการปัญหาที่กลุ่มหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอนในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ รับรู้ว่าเป็น
ปัญหาในระดับที่มากกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

1. การจัดเวลา สถานที่ และสื่อการเรียนการสอนในการสอนซ่อม เสริม
2. การสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการสอนซ่อม เสริม
3. การให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนซ่อม เสริม
4. การติดตามผลการจัดสอนซ่อม เสริมของฝ่ายบริหาร
5. ทศนคติของครูต่อการสอนซ่อม เสริม
6. ความสามารถของครูในการจัดทำ โครงการและแผนการสอนซ่อม เสริม
7. ความสามารถในการจัดเวลาและ เนื้อหาในการสอนซ่อม เสริม
8. ความสามารถในการกระตุ้นและให้กำลังใจแก่นัก เรียนที่ต้อง เรียนซ่อม เสริม
9. แหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ใน โรงเรียน เพื่อการสอนซ่อม เสริม
10. การบริการและความสะดวกในการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อการสอนซ่อม เสริม
11. ขาดเครื่องมือวัดใน เชิงวินิจฉัยนักเรียน เป็นรายบุคคล
12. ความร่วมมือ การสนับสนุนของผู้ปกครองในการจัดสอนซ่อม เสริม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการจัดสอนซ่อม เสริมในโรงเรียนประถมศึกษา ยังมีการศึกษากันน้อย ซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นการศึกษาการสอนซ่อม เสริมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมงาน วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสอนซ่อม เสริม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ งานวิจัยที่ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดสอนซ่อม เสริม งานวิจัยที่ศึกษาผลจากการสอนซ่อม เสริม และงานวิจัย ที่ศึกษาแนวทางและรูปแบบการสอนซ่อม เสริม

1. งานวิจัยที่ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดสอนซ่อม เสริม

วัฒนา ล่วงลือ (2523) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการจัดสอนซ่อม เสริม ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี" ผลการวิจัยพบว่า ครู ประจำชั้น เป็นผู้จัดสอนซ่อม เสริมเอง เป็นส่วนมาก โดยจัดสอนนอก เวลาเรียน ปัญหาที่ครูใหญ่ และครู เห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาด้านครูผู้สอน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการสอน ส่วนปัญหาด้านนักเรียน ด้านการบริหาร สื่อการเรียน และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและ บริการต่าง ๆ ครูใหญ่และครู เห็นว่าเป็นปัญหาระดับปานกลาง

เขตการศึกษา 11 (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจสภาพการจัดและการสอนซ่อมเสริมของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา 2523" ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่จัดสอนซ่อมเสริมนักเรียน
2. โรงเรียนที่มีการจัดสอนซ่อมเสริมยังปฏิบัติไม่ถูกต้องหลักการของการสอนซ่อมเสริม
3. โรงเรียนไม่ทราบแนวปฏิบัติในการจัดสอนซ่อมเสริม

อุไทยวรรณ พูลทวี (2526) ได้ศึกษาเรื่อง "เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังคัมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนซ่อมเสริมวิชาสังคัมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 8" ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการเรียนการสอนซ่อมเสริมวิชาสังคัมศึกษาที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นตรงกันในระดับปานกลาง คือ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร ปัญหานักเรียน ปัญหาการวางแผนการสอนซ่อมเสริม เทคนิควิธีสอน และการใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนปัญหาที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นแตกต่างกัน โดยผู้บริหารเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย แต่ครูเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง คือ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร ครูผู้สอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซ่อมเสริม การวัดและประเมินผล และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอนซ่อมเสริม เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนซ่อมเสริมระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ในปีเดียวกัน บุญโชติ เจริญกุล (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 3" พบว่า ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้สนับสนุนการสอนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการสอนซ่อมเสริมในระดับน้อยที่สุด ทางด้านสภาพการจัดและปัญหาการเรียนการสอนซ่อมเสริม พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการสอนซ่อมเสริมของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้สนับสนุนการสอนในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน เป็นผู้จัดการสอนซ่อมเสริมมากที่สุด ส่วนจุดประสงค์ในการสอนซ่อมเสริม จัดการสอน เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนบทเรียนใหม่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เพื่อให้นักเรียนสอบแก้ตัว วิธีสำรวจข้อบกพร่องของผู้เรียนจะดูจากการสอบระหว่างภาคและปลายภาคมากที่สุด และการประเมินผลใช้วิธีตรวจผลงานมากที่สุด

ประทีป วุฒิรัตน์โกวิท (2532) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "สภาพและปัญหา การจัดสอนซ่อม เสริมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2" ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดสอนซ่อม เสริมใน เรื่องการวินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้เรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ครูผู้สอนวินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้เรียนด้วยการพิจารณาจากผลการทดสอบ และฝ่ายสนับสนุนการสอนให้ข้อมูลสภาพและปัญหาของนักเรียนแต่ละคน เรื่องการดำเนินการจัดสอนซ่อม เสริม โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการสอนซ่อม เสริมในคาบ เวลาสอนซ่อม เสริม กำหนดจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ มุคลากรที่สอนคือครู อาจารย์ที่สอนแต่ละหมวดวิชา เป็นผู้สอนเอง ใช้ห้อง เรียนปกติเป็นสถานที่สอนซ่อม เสริม ระยะเวลาที่สอนสัปดาห์ละ 1 คาบ และใช้วิธีการสอนรวมทั้งชั้นไม่แบ่งกลุ่ม และเรื่องการประเมินผลการสอนซ่อม เสริม โรงเรียนส่วนใหญ่ประเมินผลการสอนซ่อม เสริม ด้วยวิธีการตรวจผลงานนักเรียน

2. ปัญหาการจัดสอนซ่อม เสริม ใน เรื่องการวินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้เรียน ปัญหาที่พบคือ เอกสารที่เกี่ยวกับการสอนซ่อม เสริมที่ศึกษาด้วยตนเองมีไม่เพียงพอ เรื่องการดำเนินการจัดสอนซ่อม เสริม ปัญหาที่พบคือ นักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้ารับการสอนซ่อม เสริม ครู อาจารย์บางคนมีงานในหน้าที่รับผิดชอบและงานพิเศษมากเกินไป และเรื่อง การประเมินผลการสอนซ่อม เสริม ปัญหาที่พบคือ รูปแบบในการให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันการประเมิน การสอนซ่อม เสริมยังไม่ชัดเจน ครูผู้สอนขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือ

2. งานวิจัยที่ศึกษาผลจากการสอนซ่อม เสริม

จินนาภา สิตบุตร (2521) ได้ทำการศึกษาลักษณะสัมฤทธิ์ทางการ เรียนซ่อม เสริม วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการทดสอบย่อย และไม่มีการทดสอบย่อย โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม แล้วให้เรียนจากบทเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่ 1 ซึ่งมีการสอบย่อยมีผลการ เรียนซ่อม เสริมคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 ที่ไม่มีการทดสอบย่อยที่ระดับนัยสำคัญ .05 และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

พนิดา พิสิษฐ์อมรชัย (2528) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาคณิตศาสตร์ (ค 014) ของนักเรียนกลุ่มอ่อน ระหว่างกลุ่มที่เรียน เสริมจากครูกับ

กลุ่มที่เรียน เสริมจากเพื่อน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียน วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2527 โรงเรียน เทพศิรินทร์ จำนวน 6 ห้องเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองสอนเสริมโดยเพื่อนนักเรียน อีกกลุ่มหนึ่งเป็น กลุ่มควบคุม ซึ่งสอนเสริมโดยครู ดำเนินการทดลองสอนเสริมสัปดาห์ละ 1 คาบ รวมทั้งหมด 12 คาบ ตลอดภาคการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ (ค 014) ของนักเรียนกลุ่มอ่อน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่เรียนเสริมจากครูกับ กลุ่มที่เรียน เสริมจากเพื่อนนักเรียนไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

พิจารณา - พิเศษศิลป์ (2529) ได้ทำการศึกษา เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อม เสริมวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำ ระหว่างกลุ่มที่เรียน โดยใช้ชุดการเรียนการสอนรายบุคคลกับกลุ่มที่เรียนจากเพื่อน ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน เซนต์-โยเซฟคอนเวนต์ จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่เรียน ซ่อม เสริมจากเพื่อน ดำเนินการสอนตามเอกสารแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีครูผู้สอน วิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นผู้ควบคุม อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุมที่เรียนซ่อม เสริม โดยใช้ชุดการเรียนการสอนรายบุคคล ใช้เวลาทำการสอนซ่อม เสริมในชั่วโมงช่วย เสริมและ คอนแทกเที่ยง รวมทั้งหมด 12 คาบ ใน 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อม เสริมวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำ กลุ่มที่เรียนซ่อม เสริมจากเพื่อนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนรายบุคคล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางและรูปแบบการสอนซ่อม เสริม

สายใจ เกตุชาญวิทย์ (2527) ได้ศึกษาเรื่อง "การนำเสนอแผนงาน การสอนซ่อม เสริมทักษะภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผลการวิจัยพบว่า หลักการ สอนซ่อม เสริมที่ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูภาษาไทย มีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ มากคือ ไม่ให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นการลงโทษที่ต้อง เรียนซ่อม เสริม สอนซ่อม เสริมทั้งนักเรียน เก่งและนักเรียนที่เรียนอ่อน และช่วยให้นักเรียนแก้ปัญหาได้อย่างสบายใจ จุดมุ่งหมายของ การสอนซ่อม เสริมก็เพื่อช่วยให้นักเรียนใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น ความซัดความความสามารถของตนเอง กิจกรรมที่ใช้สอนคือให้นักเรียนทบทวนอย่างสม่ำเสมอ ให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง

ห้องบทร้อยกรอง มีการเฉลยแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ โดยฝ่ายวิชาการกำหนดห้องสอนและเวลาที่ใช้ เวลาที่สอนคือครึ่งละ 1 คาบ (50 นาที) ประเมินผลด้วยการทดสอบตรวจงาน และประเมินผลเมื่อเรียนซ่อม เสริม เสร็จแล้ว

สมพร จินากุล (2529) ได้ศึกษาเรื่อง "การนำเสนอแนวทางการสอนซ่อมเสริมทักษะภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผลการวิจัยพบว่า หลักการสอนซ่อมเสริมทักษะภาษาอังกฤษที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูภาษาอังกฤษ และศึกษานิเทศก์ เห็นด้วยในระดับมากคือ ให้นักเรียนเห็นว่าการสอนซ่อมเสริมไม่ใช่การลงโทษ จุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริม เพื่อสอนซ่อมให้กับนักเรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียนภาษาอังกฤษให้ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการ และกิจกรรมการจัดสอนซ่อมเสริม เห็นว่า ควรให้ผู้สอนซ่อมเสริมเป็นครูภาษาอังกฤษ ระยะเวลาในการเตรียมและวางแผนการสอนซ่อมเสริมควรมีการเตรียมและวางแผนการสอนซ่อมเสริมไว้ล่วงหน้าทุกครั้ง ขั้นตอนการสอนซ่อมเสริม เห็นว่าควรดำเนินการดังนี้ ครูทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็นต่อการสอนซ่อมเสริม นักเรียนออกคำสั่งเป็นภาษาอังกฤษ นักเรียนอ่านในใจแล้วสรุปใจความสำคัญ หรือตอบคำถาม นักเรียนเติมบทสนทนาจากภาพหรือเหตุการณ์ที่กำหนดไว้ และเห็นว่าควรประเมินผลการสอนซ่อมเสริมโดยใช้แบบทดสอบ

สุวิมล อร่ามพูนทรัพย์ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง "รูปแบบการสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในรูปแบบของการสอนซ่อมมากกว่าการสอนเสริม การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมยังไม่เป็นระบบ ขาดการวางแผนการจัดกิจกรรม ขาดการติดตามผลอย่าง เป็นระบบในระดับรายวิชามุ่งสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นสำคัญ และสอนเน้นในเนื้อหาที่นักเรียนไม่เข้าใจเป็นหลัก

งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดสอนซ่อมเสริม มีบางส่วนมุ่งศึกษาผลการทดลองจากการจัดสอนซ่อมเสริม และอีกส่วนหนึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาแนวทาง และรูปแบบการสอนซ่อมเสริม ซึ่งผลการวิจัยพอสรุปได้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการสอนซ่อมเสริมในเรื่องครูมีภาระงานสอนและงานพิเศษมาก ครูยังไม่เข้าใจในเทคนิคหรือวิธีการในการสอนซ่อมเสริม ขาดคำแนะนำในเชิงเทคนิคและวิธี นักเรียนไม่เห็นคุณค่าหรือความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม และโรงเรียนเน้นการสอนซ่อมเสริมเพื่อให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้

จากการศึกษา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามที่ได้กล่าว
แล้วนั้น แสดงให้เห็นว่า การจัดสอนซ่อม เสริม เป็นวิธีการที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียน
และเสริมสร้างความรู้ ความสามารถให้แก่ักเรียนซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน โดย
ส่วนรวมสูงขึ้น แต่สภาพการจัดสอนซ่อม เสริมในโรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ
ที่ทำให้การจัดสอนซ่อม เสริมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาหาแนวทาง
การจัดสอนซ่อม เสริมในโรงเรียนประถมศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการ
ประถมศึกษาให้สูงขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย